

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXXI. - Štev. 2

TRST - 25. marca 1979

200 lir

Zavzemanje za pravice Slovencev v Italiji

PONOS VSEH KOMUNISTOV

“Zakonske norme za globalno zaščito Slovencev ne smejo teritorialno ločevati Slovencev, marveč morajo jamčiti možnost in pravico, da se narodna manjšina uveljavi kot kolektiven subjekt, ki sodeluje z večinskimi narodom za skupne probleme, in odloča o samemu sebi, ko gre za njegova specifična vprašanja in zanj značilne probleme”.

To je odstavek iz zaključnega dokumenta delovne komisije za probleme narodnih in jezikovnih manjšin, ki je zasedala med pokrajinskim kongresom KPI v Vidmu. Do vsebinsko enakih sklepov smo prišli komunisti tudi na pokrajinskih kongresih tržaške in goriške federacije. Omenjeni stavek pa velja citirati zato, ker v strnjeni obliki nakazuje, kako zastavlja KPI problem slovenske manjšine v Italiji in za kakšne zaščitne norme se naša Partija poteguje. Vse to seveda že vsebuje zakonski osnutek za globalno zaščito, ki smo ga komunisti predložili tako v senatu kot v poslanski zbornici rismkega parlamenta. Poudariti moramo, da so naši kongresi, na katerih komunisti s poglo-

bljeno razpravo točneje določamo linijo za svoje nadaljnje delovanje, dali še nov velik doprinos proučevanju te problematike ter jasno sklenili, da je treba z odločnostjo naprej po poti boja za popolno zakonsko priznanje ustavnih pravic slovenske narodnostne skupnosti, kot tudi drugih jezikovnih manjšin.

Dejansko je bilo vprašanje Slovencev pravzaprav v središču razprave naših kongresov v Trstu, Gorici in Vidmu. Dotaknili so se ga domala vsi delegati, ki so posegli v diskusijo; iz kongresnih dvoran je odmevala zavest, da je odnos do Slovencev pri nas demokratična diskriminanta, da se ne more temu vprašanju ogniti nobena demokratična sila, kot tudi ne posameznik. Nasprotno, vse demokratične sile se morajo enotno potegovati za to, kar predstavlja častno dolžnost za vsakega italijanskega demokrata in Slovenca.

V zaključnih kongresnih dokumentih je jasno poudarjeno, da je zakonsko priznanje pravic Slovencev eden prvenstvenih pogojev za razvoj demokracije v

naši deželi. Razvijati je treba resnično kulturno sožitje med Slovenci in Italijani, v vsakdanji praksi je treba gojiti vzajemno spoznavanje med tuživečima narodoma in njunima kulturama v obojestransko bogatitev. Zato pa je treba odpraviti vsakršno kiskriminacijo do naše manjšine, jo priznati kot zaključeno celoto, kot posebno družbeno skupnost, ki se vsakodnevno srečuje na jezikovnem, kulturnem, šolskem, prostorskem in gospodarskem področju s specifičnimi potrebami in problemi, katere zna najbolje reševati sama, s svojim organiziranim delovanjem in življenjem. Tem pogojem mora biti zadoščeno, da bo lahko slovenska manjšina najbolje prispevala splošnemu družbenemu in demokratičnemu razvoju in da bo postala v polni meri, zaradi naravne povezanosti z matično domovino, pravi in trden most razvoja in krepitve mednarodnih prijateljskih odnosov in sodelovanja.

Za vse to je treba premagati nasprotovanja in kolebanja, oziroma omejevalna tolmačenja slovenske stvarnosti. V Trstu in drugje v deželi so na delu sile, ki skušajo zaradi svojih političnih protidemokratskih računov na vsak način kaliti vzdušje prijateljstva in mirnega sožitja in so v ta namen sprožile šovinistično gonjo proti nam. Lista za Trst skuša naprimer s to gonjo obdržati svoj politični vpliv nad večjim delom tržaškega prebivalstva. Zaskrbljivo pa je, da s tem pogojuje tudi krščansko demokracijo, ki je v prvi vrsti odgovorna, če doslej naša vprašanja še niso bila rešena. S svojimi uradnimi stališči se KD vrača k nesprejemljivemu tolmačenju pomena globalne zaščite in s tem ponovno postavlja politične interese nekaterih svojih struj pred splošnimi interesi demokratične družbe. In vendar mora zgodovina naprej, kar pomeni, da bo KD prej ali slej prisiljena se osvoboditi svoje dosedanje zaprtosti do Slovencev. V tem je eden izmed osnovnih pogojev, da se pri nas porazijo nazadnjaške politične sile. Prav te pa je treba premagati, če hočemo začeti v Trstu in deželi novo družbeno in gospodarsko politiko, če želimo v celoti uresničiti osimske sporazume itd.

Miloš Budin

Nadaljevanje na 8 strani.

Ob vladni krizi v Italiji in možnih volitvah

NAŠA KOŽA NI NAPRODAJ

Vlada kriza v Italiji se bliža koncu. Če ne bo v zadnjem trenutku posebnih zapetljajev, se bo razprava v zbornicah o predložitvi Andreottijeve "volilne tristranske vlade" pričela še pred koncem meseca, zaključila pa se bo predvidoma z nezaupnico in torej razpustom parlamenta. Skratka, čez najkasneje dva meseca bomo spet volili na predčasnih volitvah. Najbrž bodo politične volitve združene z napovedanimi evropskimi volitvami in na to se morajo komunisti še posebej pripraviti.

Polemik ne bo manjkalo, predvsem pa poskusov, da bi pripisali prav KPI vso odgovornost za nastali položaj.

Prav zato moramo poudariti, da je tudi naše potrpežljivosti nekje konec in da so meje, preko katerih komunisti ne moremo in ne smemo. Kateri pa so te meje? Predvsem se moramo ozreti na preteklost, točneje na leto, ki je ravnokar minilo in ugotoviti, kaj se je v tem letu spremenilo na bolje in kaj v slabše.

Prejšnja Andreottijeva vlada, sestavljena iz samih demokrščanskih ministrov, je bila umeščena na dan, ko so teroristi ugrabili Alda Mora. Ni tajnost, da smo komunisti bili pred letom dni negativno presenečeni, ker ni KD spoštovala častne obveze, da bo predstavila v parlamentu drugačno vlado z vključitvijo večjega števila laičnih izvedencev. To se ni zgodilo. KD je najbrž hotela tudi na ta način pokazati, da se požvižega na svečano odobrene sklepe in da nima namena v celoti spoštovati sprejetih obvez.

KPI je tedaj resno razmišljala, kako naj v zbornicah poudari svoje negodovanje in ni izključevala možnosti nasprotovanja vladi. Udarec, ki ga je celotna italijanska družba prejela z ugrabitvijo Alda Mora pa je bil tak, da se nam je zdelo pravi in odgovorno predlagati vsem strankam večine takojšnje izglasovanje zaupnice tudi takšni vladi, samo da je bila takoj popolnomočena in sposobna braniti republiko in demokracijo. Dva meseca trajajočo bitko za osvoboditev jetnika rdečih brigad, ne da bi pri tem trpelo dostojanstvo demokratske države, smo komunisti tedaj vodili domala sami. Ni nam žal, saj so teroristi jasno razumeli, da predstavljamo prav komunisti hrbtenico demokratske odločnosti. Razumeli so, da je KPI pravi jez proti kršenju demokratske zakonitosti.

Niso pa enake odgovornosti čutili drugi. Niti demokristjani, ki so še živega Mora izkoristili v svoje volilne namene. Niso se sramovali med lansko volilno kampanjo, nekaj dni po najdbi Morovega trupla, pripisati komunistom "očetovstvo" terorizma. Marsikje je morala prav KPI plačati račune teh špekulacij in verjetno tudi sami nismo bili pripravljeni na to, saj smo prav tedaj izražali prizadetim krščanskim demokratom našo solidarnost.

Tudi pozneje smo dokazali s svojimi dejanji, da nam ne gre za volilno računi-

co, pač pa za splošne interese države, družbe in gospodarstva. Zavedali smo se, da število brezposelnih v Italiji narašča in da je gospodarski vzpon odvisen predvsem od skupnih naporov. Zavihali smo si rokave in uprli vse svoje napore, da bi rešili, kar se rešiti da. Niso pa bili vsi istega mnenja. V trenutku, ko je izginil s politične pozornice Moro, se pravi človek, ki je zasnoval teorijo o "tretji fazi italijanske zgodovine", ko bi se demokratske stranke s svojimi zavezniki lahko mirno in brez hujših posledic izmenjavale na vladi in v opoziciji, so v demokrščanskih vrstah začeli že razmišljati, ali ni morda že konec nujnostnega obdobja in če ni napočil trenutek, bo bi izkoristili naraščajočo krizo in premaknili politično os spet na desno, proti sredini.

Pri tem so skomine KD spodbujali tudi socialistični voditelji, ki so vse obdobje narodne solidarnosti izkoristili predvsem v lastno korist in za polemiko proti nam. Član vodstva PSI Nevol Querci je početje socialistov strnil v podobno anekdoto: "Hiša se je podirala. Komunisti so takoj priskočili in z golimi rokami podpirali tramovje. Mi pa smo izkoristili priložnost in jih brali v noge".

Predvsem je demokristjanom vlila upanje jesenska ideološka polemika, ki jo je sprožil Bettino Craxi. Postavil je namreč vprašanje, na katero je svoj čas Moro odgovoril vsekakor resno in umerjeno, se pravi vprašanje o tem, ali je KPI "dovolj demokratska" in če lahko pravzaprav goji ambicijo do vladanja v Italiji. Craxi je tedaj odgovoril, da ne, ker smo preveč "leninska partija". S tem je mimogrede pokopal tudi tezo o levi alternativi, s katero je zmagal na zadnjem strankinem kongresu.

Kmalu zatem se je začelo dosledno razhajanje vladne večine ob vseh pomembnejših izbirah, od vstopa v evropski denarni sistem do reforme kmetijskih pogodb in, končno, do izbire vodilnih kadrov državnega gospodarstva. Ni šlo samo za stolčke, pač pa za dokaz novega načina pojmovanja državne imovine in perspektiv gospodarstva, ki ga velike državne družbe vodijo s svojimi izbirami in načrti. Tu pa smo bili priča nesramni razdelitvi mest med strankami dozdevno pokojne leve sredine (KD, PSI, PRI, PSDI).

Komunisti smo ničkolikokrat opozorili ostale partnerje v vladni večini, da nas zmotno obravnavajo, kot so nekoč socialiste v levi sredini. Rekli smo jim, da bomo razbili vladno večino v trenutku, ko bo jasno, da nihče ne spoštuje sprejetih obvez. Nato smo sprožili vladno krizo in pri tem ugotovili, da smo edini, ki branimo program vlade narodne solidarnosti. Vsi ostali so se mu izneverili.

Poudarili smo tudi, da nam je dovolj slepomišenja in zahtevali oblikovanje vlade demokratske enotnosti, v kateri naj bi bili prisotni (sorazmerno s svojo močjo) tudi komunistični ministri. Dovolj nam je

bilo protikomunističnih diskriminacij, posebno še zato, ker je prav KPI večkrat sama reševala probleme in se borila za izvajanje programa.

Jasnega odgovora na naše zahteve nismo prejeli od nikogar. KD je takoj povedala, da komunistov v vlado noče. To njeno stališče bi lahko tudi ostalo osamljeno, saj KD sama nima večine in mora pač poslušati tudi mnenja partnerjev. Žal pa so voditelji PSI prvi vzeli na znanje demokrščanski "veto" in si celo izmislili "komunistični protiveto", da bi lahko delili odgovornost po receptu Poncija Pilata.

Pozneje smo konstruktivno sporočili, da se odpovedujemo neposrednemu sodelovanju v vladi, zato pa smo sodili, da imamo pravico postaviti v zameno naše pogoje. Med temi pogoji so bili izbira ministrov iz vrst neodvisne levice, rešitev upravnih kriz in oblikovanje odborov ljudske enotnosti v Trstu in Kalabriji. Predvsem pa to, da bi v novi vladi ministri ne smeli biti izbrani po ključu demokrščanskih struj, pač pa po sposobnosti in pristojnosti.

Pomislite, po sposobnosti in pristojnosti. Takoj se je vsul plaz kritik in jadikovanja, da smo komunisti pretrdi in preostri. KD pa je še naprej gonila svojo da komunistov noče in noče.

Predlagali smo tudi, naj bi oblikovala vlado brez demokristjanov, z laičnim predsednikom in ministri iz vrst ostalih strank. Na to sploh nihče ni odgovoril.

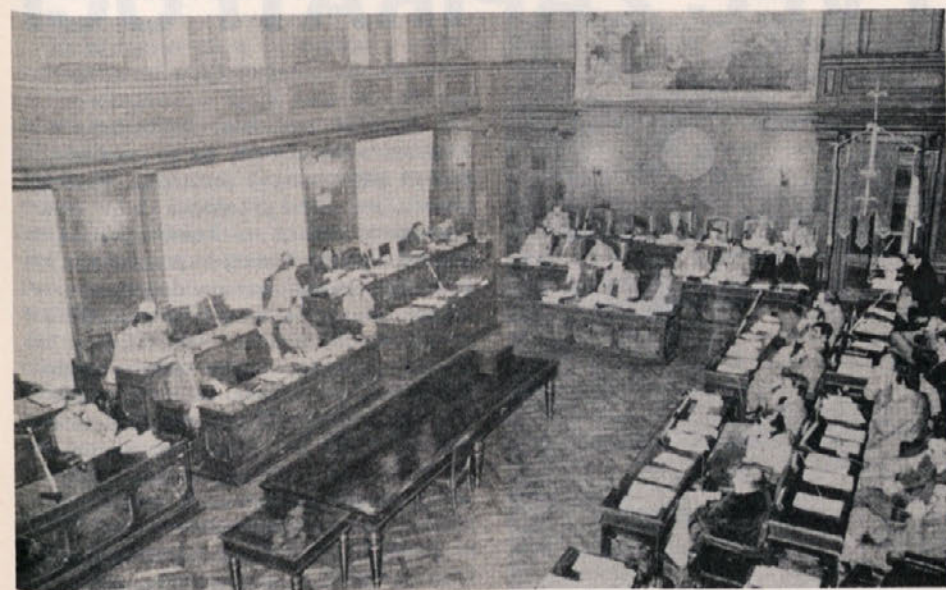
V bistvu je vsem postalo jasno, kam pes taco moli. Demokristjani so prepričani, da bodo zmagali na prihodnjih volitvah in spet presegli 40% glasov. Tako bi razveljavili izide volitev med leti 1975 in 1976, politično os premaknili spet na desno in si zagotovili nadaljnjih pet let nemotenega vladanja. Socialističnim voditeljem gre predvsem za evropske volitve, ko naj bi se uveljavili skupaj z nemškimi socialdemokrati, britanskimi laburisti in francoskimi socialisti. Okrepitev, predvsem v škodo KPI, bi Craxiju prišla zelo prav, ker bi se tako lahko dogovoril za vstop v vlado in obnovo starega ali novega levega centra.

Komunisti se volitev ne bojimo, čeprav bi morali zato plačati. Pred javno mnenje želimo razgrniti oceno položaja in opozoriti na nevarnost ponovne okrepitve KD, ki je že gluha na načela narodne solidarnosti in je že pozabila na nauke pokojnega Mora.

Strategija vračanja k starem se je pričela že lanske jeseni. Stranke, ki nam sedaj berejo levite, niso pokazale niti najmanjše volje za rešitev vladne krize tako, da bi se izognili volitvam in omogočili politiko reform.

Komunisti smo že povedali, da bomo (v vladi ali v opoziciji) konstruktivno prispevali k reševanju problemov italijanske družbe. Nihče pa naj si ne pričakuje, da mu bo uspelo prodajati našo kožo.

Splošno zanimanje za «tržaško vprašanje»

Ko je tovariš Berlinguer poročal članikarjem o srečanju komunističnega zastopstva z imenovanim predsednikom vlade Andreottijem, je med drugim dejal: "Poleg tega se nam zdi potrebno, da Krščanska demokracija odneha od svojega nasprotovanja navzočnosti komunistov v krajevnih odborih, zlasti še v izjemnih razmerah, ki vladajo v nekaterih deželah in v tržaški občini".

Marsikoga je ta izrecna navedba tržaških razmer v poročilu o stališčih komunistov do brezvladja presenetila. Pač, prebijaš se med drevesi, ne vidiš pa gozda, ki si vanj zašel. Marsikoga je šele ob teh besedah preblisnilo spoznanje, da tudi občinski, ki je zatekla tržaško mesto komunisti potrpežljivo in odgovorno, a vendar vztrajno in neusmiljeno merimo pripravljeno Krščanske demokracije, da zataji svojo strankarsko sebičnost in dosledno zastavi svoj vpliv, zato da se zmedenim in zapeljanim Tržčanom vrne zaupanje v demokratično in protifašistično ustavno ureditev in da se italijansko politično obzorje znebi vznemirljivega tržaškega

zgleda za lažno bližnjico iz obče gospodarske, politične, družbene in npravstvene stiske.

Meriš in meriš — naposled izmeriš! Krščanska demokracija je tudi v krajevnem, kot sicer že v državnem merilu doslej odpovedala. S svojim ravnanjem pri glasovanju za tržaški občinski proračun je odboru LpT naklonila tisti politični blagoslov, ki se je Cecovini zaman za njim poganjal, ko so ga njegovim, fašisti in radikalci zgolj z manjšinskim glasom samovoljno oklicali za župana.

Obveza o poravnavi tržaške žkode je hkrati z obvezo o učinkoviti in poštenu

PODPIRAJTE KOMUNISTIČNI TISK

UMRL JE TOVARIŠ DOMENICO CUFFARO

V starosti 87 let je pred dnevi preminil poslanec Domenico Cuffaro, oče tovariša Antonina, deželnega tajnika KPI za Furlanijo — Julijsko krajino.

Domenico Cuffaro je po rodu s Sicilije, kjer je v zgodnji mladosti organiziral najprej socialistično, nato pa komunistično mladino. Zaradi protimilitaristične dejavnosti so ga obsodili na sedem let ječe.

Po prvi svetovni vojni je Domenico Cuffaro preživel nekaj časa v Trstu in sosednji Istri, kjer je sodeloval pri organizaciji protifašističnih enot "rdečih ardi-

tov".

Nato se je vrnil na Sicilijo, kjer je po vojni bil izvoljen za deželnega poslanca. Tu je vse svoje energije posvetil boju za reforme, za pravice siciljskih rudarjev in kmetov in za demokratizacijo, proti mafijskemu ustrahovanju.

Pozneje pa se je preselil v Trst, k sinu. Deloval je v sindikalnem gibanju in v partiji, katero je pred šestimi desetletji pomagal ustanavljati.

Globoko užaloščenemu sinu in vsem drugim svojcem izražamo iskreno sožalje.

poravnavi potresne žkode v Furlaniji in v Benečiji tisti tečaj, okrog katerega se suče večinski dogovor v deželnem svetu. Pri njem odločilno sodeluje KPI. Zaradi ravnanja Krščanske demokracije se je ta tečaj nagnil in zaškripal. Zato se je nedavno srečanje strank večinskega dogovora v deželnem svetu malodane sprevrglo v zaslisevanje krščanskodemokratskega vodstva zastran njene nedoslednosti. Z njega je tovariš Cuffaro takole poročal: "Pojasnila deželnega tajnika Krščanske demokracije glede vzdržanja njenih svetovalcev v tržaškem občinskem svetu so kar se da šibka in protislovna. Da bi opravičil ravnanje svoje stranke, ni našel boljšega od skrbi pred skorajšnje volilno preizkušnjo in želje Krščanske demokracije, da bi se smela dalj časa poganjati za izgubljenimi privrženci... To je hud udarec za deželno solidarnost, odgovornost Krščanske demokracije je težka. Tej sodbi pritrjujejo zdaj zastopniki vseh strank deželne večine".

Na nedavnem pokrajinskem kongresu tržaške federacije KPI smo potrdili pravilnost naše presoje in našega ravnanja: utrdili smo se v prepričanju, da stiska, ki je zatekla tržaško družbo ni zgoljčasnega političnega značaja. Postaviti se je treba po robu njenemu razkrajanju v gospodarskem, družbenem in kulturnem pogledu. Sprožiti je treba silnice, ki naj odstrejo mestu nova delovna in proizvodna obzorja v širši deželni, državni in mednarodni razsežnosti. Trst mora postati zgled popuščenja napetosti in mednarodnega sodelovanja. Med tržaškimi kršanskimi demokrati se spopad med nasprotujočimi naziranjmi o bodočnosti mesta še ni razpletel in odločil. Nikomur ne more biti vseeno, kako se bo odločil. Tudi notranja razmerja med privrženci LpT so se hudo napela, potem ko se je razmerje sil tako očitno prevesilo v korist šovinistične desnice in zajedavskih krogov tržaških premožnih slojev. Ravnodušje do teh zapletov bi ne bilo razumno, niti ne koristno. Tudi na njihov razplet lahko moč in ugled naše stranke, demokratičnega in delavskega gibanja odločilno vplivajo.

Ravel Kodrič

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **ALBIN ŠKERC**
Ureja uredniški odbor
Odgovarja **FERDI ZIDAR**
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Loccbi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 3.000 lir
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ulica Torrebianca, 12

OB POJAVU TERORIZMA V ITALIJI

NE SMEMO VEČ ZAPIRATI OČI

Minilo je dobro leto, od kar je komandos rdečih brigadistov v Ulici Fani v Rimu ugrabil predsednika krščanske demokracije Alda Mora in pokosil njegovo spremstvo z rafali iz brzostrelke. Ugrabitev Mora, enega najvidnejših demokrščanskih in sploh italijanskih voditeljev v zadnjem dvajsetletju, je pomenila za italijanski terorizem kakovostni skok v oboroženem boju proti državi: od občasnih in eksemplaričnih akcij so teroristi prešli k oblikovanju zametka bodoče "oborožene stranke", osvojili so logiko ugonabljanja in uničevanja. Rdeče brigade so s svojim zgledom povlekle za sabo še druge teroristične organizacije, ki delujejo v Italiji in ki so prav tako znatno dvignile raven spopada, o čimer pričča zlasti številni atentavi v zadnjem letu.

Silna teroristična ofenziva, še zlasti pa podla umora tovariša Guida Rosse v Genovi in sodnika Emilia Alessandrinija v Milanu, so dokaz, da teroristične organizacije skušajo izpeljati do skrajnih konsekvenc teorijo o "desničarski reakciji in represiji ter, v končni posledici, fašizmu kot babici in rojenici revolucije". To strategijo je Alessandrini orisal nekaj dni pred smrtjo v razgovoru z urednico socialističnega glasila "Avanti". "Očitno je dejal — da brigadisti in njihovi pajdaši skušajo zaostri do skrajnosti vsa protislovja naše družbe. To hočejo doseči tako, da odpravijo vse tiste vmesne reformistične sile, ki s svojim delom prosredujejo med nasprotnima skrajnostima in ki obnem vsaj delno rešujejo demokratično dostojanstvo sistema".

Vprašanje, ki si ga je eno leto po pokolu v Ulici Fani zastavil marsikdo, je, ali se je ofenziva teroristom obrestovala in, če se je, kakšni so bili njeni nagniti plodovi. Če bi sodili le po zunanem videzu, po množičnih udeležbah na shodih in na pogrebnih žrtev terorizma, bi najbrž lahko rekli, da so se teroristi uštel v svojih računih, vrašanje pa je, ali se pri takem pojavu, ki postaja eno ključnih vprašanj italijanske demokracije, lahko ustavimo le na površju. Moje osebno mnenje je, da se ne smemo, ker bi bila taka le provršna in zablodna analiza pojava. Res je sicer, da ljudje niso klonili ustrahovanju in da so bolj kot v prejšnjih letih trdno odločeni kljubovati nasilju. Dokaz za to je že dejstvo, da se po turinskem procesu proti zgodovinskemu jedru RB ni več pripetilo, da bi odložili v nedogled procese proti teroristom zaradi "bega" porotnikov. Vendar pa sta ofenziva in še zlasti umor predsednika krščanske demokracije Alda Mora imeli sekundarne posledice, zaradi katerih se je politični položaj v državi bistveno spremenil. Politika soočanja in narodne enotnosti je zabredla v slepo ulico in smo na pragu predčasnega razpusta parlamenta ter novih volitev. Politična kriza, ki jo država preživlja v teh dneh, je predvsem posledica dejstva, da so po

smrti predsednika, ki je z njemu lastno počasnostjo in navzlic številnim protislovjem vodil stranko v takoimenovano "tretjo fazo", ko bi se največje sile — KPI, PSI in KD — z istim dostojanstvom in v okviru klasičnega demokratičnega boja izmenjavale za krmilom države, prevladale stare sile, po katerih se KD istoveti z državo in njenimi organi in ima zato nezamenljivo vlogo na čelu države. Očitno je, da je oživiljanje te miselnosti tako zaostri odnose med strankami in še zlasti s tistimi silami, ki so hotele dati politiki soočanja in narodne enotnosti novo, naprednejšo in demokratičnejšo vsebino, da sodelovanje v vladni večini ni bilo več mogoče, ker se položaj ni premaknil z mrtve točke in ker bistvena vprašanja države in družbe niso bila načeta. To pa pomeni, da so teroristi vsaj posredno dosegli nek uspeh, ker so porinili državo nazaj v situacijo izpred dveh let. Kdor spremlja v teh dneh razplet političnega dogajanja ima občutek, da živi v letu 1976, saj se vse bolj ponavljajo tedanje diskusije o vlogi komunistov in o tem, ali KPI ob obstoječih mednarodnih in domačih omejitvah lahko vstopi v vlado. Ogovor je, kot tedaj, povetini negativen z bistveno razliko, da za krmilom krščanske demokracije ni več Mora z njegovo vizijo "tretje faze".

Teroristom se je zločinska ofenziva obrestovala, dasiravno ne v toliskni meri, kot so najbrž pričakovali. Vendar pa so dokazali, da so sposobni dokaj pravilne politične analize in ukrepov, ki najbotrujejo vsaj delnemu uresničenju njihovih zamisli in načrtov.

Da ne bo nesporozumov: priznati teroristom, da so dosegli vsaj delne uspehe in da so sposobni pravilne analize ter ustreznih ukrepov, ne pomeni, soglašati z njihovo ideologijo in njihovimi naklepi. Pomeni le ugotoviti, da so ljudje, ki znajo pravilno ocenjevati položaj in temu ustrezno posegati; skratka, ker je njihov cilj zrušiti demokratično državo in ker so zakleti sovražniki demokracije, ugotoviti, da so veliko nevarnejši nasprotniki kot bi lahko sodili na prvi pogled in na osnovi njihovih dokumentov.

Kljub temu pa je doslej, z redkimi izjemami, prevladal le poskus demonizacije terorizma: govor je bil o njihovih zablodnih dokumentih, obsojena je bila njihova zločinska logika, edini odgovor na njihovo ofenzivo je bil izključno, ali skoraj izključno policijski. Manjkala je povsem kulturno-politična-družbena analiza, ki sta jo sodnika Alessandrini in D'Ambrosio postavljala kot prvi pogoj za uspešen boj proti prevratništvu. Pri tem ima tudi leвица, vključno z našo partijo, del krivde in odgovornosti. Če je skorajda naravno, da se sile, ki hočejo obdržati v državi "status quo" ter zatreti rast in moč delavskega in naprednega gibanja, izogibajo tvorni analizi pojava, je skorajda nedopustno, da bi se napredne levičarske

sile ne lotile tega dela, dasi je boleče in zelo zahtevno. Doslej pa je prevladal le poskus demonizacije terorizma, katerega izraz sta "zakulisologija" in takoimenovana teorija o komplotu. Če se nekoliko ozremo nazaj in pogledamo, kaj je bilo storjenega, bomo videli, da smo se, z redkimi izjemami, v bistvu omejili na vprašanje, "kdo je za teroristi", kdo "za kulisami sprema mračne niti prevrata", zahtevali "naj država in njeni pristojni organi osvetlijo celotno ozadje", na rep tem zahtevam pa dodajali ugotovitve, da so v zadevo vpleteni ostanki starega, razpuščenega SID ter tuje obveščevalne službe, ki da segajo po vseh sredstvih, da bi zavrele in zajezile moč levice v Italiji ter tako preprečile naprednejše politične rešitve in ravnovesja. Naravnost zgleden je s tega vidika kurziv, ki ga je objavilo osrednje partijsko glasilo v zvezi s procesom proti Feltrinellijevemu gapistom, ko je prišlo jasno do izraza, da je bil vsaj na začetku SID vpleten v nastajanje ultralevih prevratniških skupinic.

Tako stališče je posledica zgodovinskih izkušenj delavskega gibanja, ki je od požiga reichstaga v Berlinu in še prej spoznalo, da mu eklatantni "podvig" in krvave pobude, ki šokirajo javno mnenje, vzbujajo dvome in povzročajo omahovanje, ker je težko določiti, komu koristijo, niso v podporo temveč le v škodo. In tudi dejstva, ki ga ni mogoče zanikati, da reakcija skuša res izkoristiti in instrumentalizirati vse take pojave kot je terorizem. Vendar vprašanje je, ali je vse to dovolj, ali pa je potreben korak naprej, ali je

Rim, Ul. Fani, 16.3.1978

potreben miselni in kulturni napor, da pojav bolje analiziramo in razumemo, skratka, da odgovorimo na vprašanje, kaj je terorizem in na tej osnovi sprejmemo ustrezne protiukrepe. O odgovoru, se mi zdi, ne more biti dvoma.

Ni tu mesto, da bi se spuščali v daljšo analizo raznih oblik in kategorij terorizma in v razpravo, ali se je delavsko gibanje kdaj poslužilo terorizma. Dovolj bo ugotovitev, da je terorizem v sodobni zgodovini zelo bolj pogost pojav kot bi človek mislil in da so se ga posluževale tako manjše skupinice, ki so s travmatskimi, in eksemplaričnimi dejanji skušale ustvariti pogoje za nove oblike boja, kot tudi države, ki segajo po terorju, da bi zatrle vsakršno notranjo opozicijo in ohranile oblast trdno v svojih rokah. Dodati gre tudi ugotovitev, da je bil terorizem redkokdaj povsem uspešen in da ni nikoli skoraj v celoti dosegel zadanih si ciljev.

Vprašanje, ki se nam takoj poraja, je, zakaj se, kljub dokazani majhni končni uspešnosti terorizma, toliko ljudi in sil, v različnih razmerah in državah opredeljuje zanj? Kako naj pojasnimo to bistveno protislovje, de se sile opredeljujejo za metodo boja, ki jim v najboljšem primeru omogoča, da dosežejo vmesne cilje, ne pa končnega? Zakaj so različni družbeni modeli "izrodili" v sorodne oblike terorizma?

Odgovor ni preprost in za marsikoga bo tudi neprepričljiv, pa tudi ne dokončen. Če pa vsekakor skušamo na osnovi posameznih pojavov oblikovati splošnejše pravilo, bi lahko rekli, da se v nekem sistemu terorizem pojavlja tedaj, ko se sistem bliža ali je že v "blokiranu situaciji", se pravi v, ko mehansko in repetitivno odgovarja na vse zunanje spodbude in stimulanse, se samoponavlja, ni več sposoben reagirati na nove situacije, vendar je tudi dovolj močan, da zavrača vse zahteve, ne da bi se zrušil in ne da bi bistveno izgubil na trdnosti. V tem pogledu terorizem ni simptom skorajšnjega kolapsa sistema pač pa njegove trdnosti in pa spoznanja — morda zablodnega — da ga v kratkoročni in srednjeročni perspektivi ne bo mogoče bistveno spremeniti. S tega vidika terorizem ni poslednje možno orožje, pač pa prvo, dasiravno perverzno, ker ne doseže svojih ciljev in bistvenih sprememb, pač pa kvečjemu povzroči eksplozijo sistema in mu tako travmatsko ter izkripljeno vrne dinamčnost. V tem okviru je terorizem tudi orožje tistih, ki nimajo dovolj moči (umske in politične), da bi segli po drugih sredstvih. In, kot dopolnilo splošnemu pravilu bi lahko rekli še, da se terorizem pojavlja tedaj, ko mase ali del njih izgubi svojo vlogo protagonista in subjekta zgodovine.

Če se nekoliko zamislimo, bomo videli, da ta splošna definicija vsaj v grobih obrisih ustreza položaju v Italiji, kjer je krščanska demokracija že trideset let na oblasti in kjer se položaj, če smo iskreni, ni veliko spremenil. Kljub napredku leveice je KD obdržala vse bistvene vzvode oblasti trdno v svojih rokah in ne kaže, da bi jih v kratkem izgubila. Poleg tega je bila od polovice šestdesetih let, bolj izrazito pa od začetka sedemdesetih let velika masa ljudi potisnjena ob rob družbe.

Razvoj produktivnih sredstev ni imel kot posledico novo vlogo in novo družbeno uporabo razpoložljivih sil, pač pa je povzročil podzaplenost in neproduktivno delo ter intelektualno brezposelnost. Množice ljudi, zlasti mladih, so bile potisnjene ob rob družbe, odrinjene od tvornega proizvodnega procesa; zato niso več nosilec lastne zgodovine in napredka, pač pa pasivni spremljevalec dogajanja, kateremu sistem od časa do časa odstopi in obrtine.

V takih razmerah ni čudno, da se pojavlja ideologija "odločilne prakse", da nastane kratek stik, ki sili nekatere skupinice, da sežejo po orožju v brezupnem poskusu, da nasilno spremenijo sistem.

Kdo so torej brigadisti, napisti, pripadniki PL in ostalih terorističnih skupin v Italiji? Samo fašisti? Stalinisti? Ali pa buržujski izrodki? Kdor je bolj pazljivo spremljal pojav terorizma je opazil, da so med teroristi pripadniki vseh slojev, od obupanca, ki je bil potisnjen ob rob družbe do delavca, od sina male ali srednje burzuažije do bogataša s "plavo krvjo". V njihovi ideologiji so opazne nekatere sheme jakobinstva in bolševizma ter nekatere vrednote, ki so tradicionalno premoženje levičarskih sil delavskega razreda, vendar povsem zmotno in izkripljavajoče bi bilo trditi, da so klice isalija, ki ga sedaj doživlja Italija, v leninizmu. V nastajanju terorističnih skupin in v oblikovanju miselnosti je opazen proces hitre radikalizacije, odtujevanja od vsakršnega političnega posredovanja, preskoka čez vsako drugo obliko boja in iskanja "bližnjice", najkrajše poti — oboroženega boja — ki naj, seveda z vidika teroristov, postavi na laž oklevanje tistih, ki trdijo, da "ne morejo", v resnici pa "nočejo". Terorist živi v neke vrste sanjskem svetu, oddaljenem od stvarnosti, iz katerega pa z

orožjem dramatično posega v stvarnost, da bi jo prisilno spremenil. Ko je naredil odločilni skok, je opustil in zabrisal vse dotedanje življenjske izkušnje, postavil je lastno voljo po radikalizaciji kot edini cilj, kot željo po absolutnem. Analiza življenjskih izkušenj in okolja, v katerem je živel terorist, do kratkega stika o bičajno, ne pojasni vzrokov tega preskoka kot med drugim dokazuje Manzinijeva knjiga o življenju Walterja Alasie. Avtor prodorno analizira okolje in življenje mladega fanta, vendar ne ve odgovoriti na vprašanje, zakaj se je Walter odločil za oboroženi boj, ne ve si razložiti, kaj je povzročilo v njem kratek stik in zakaj je segel po brzostrelki.

Med posameznikovim doživljanjem stvarnosti, med analizo okolja, v katerem je živel in političnimi ideologijami obstajajo vselej simbolične sheme in kulturni modeli, ki organizirajo oblike komunikacije, obtok idej in misli. Zaradi tega je težko govoriti, brez globlje analize vpliva teh modelov in shem, o ideoloških korelinah levičarskega terorizma v Italiji. Vsi dosednji poskusi so se izjalovili, tudi ker so imeli kot bolj ali manj prikrit cilj postaviti vsaj posredno na zatožno klop nekatere politične ideologije in še zlasti komunizem.

Že bežna analiza, kot je nakazana, dokazuje, kako težko razumljiv je pojav terorizma v Italiji in kolikšen miselni napor je potreben, da globlje dojamemo njegovo bistvo. Brez dvoma bo treba nakazane teme še poglobiti, jih popolneje obdelati in proučiti in tudi zaključki bodo morda nekoliko drugačni od teh. Gotovo pa je, da z demonizacijo pojave ne bomo rešili, še zlasti če bomo boj prepustili generalu Dalla Chiesi.

Vojmir Tavčar

NIČ VEČ ZAPRTA DOMA

Razmišljanje po uporabi iranskih žensk

Z odstavitvijo šahovega totalitarnega režima se v Iranu začne nova doba, ki kot taka nosi v sebi močna, izrazita protislovja, značilna za katerokoli postrevolucionarno gradnjo nekega naroda in oblikovanja njegovih ustanov. Kot smo ostajali iz dneva v dan presenečeni nad ogromno iransko ljudsko vstajo in se spraševali, odkod tolikšna nenadna moč, tako nas sedaj iznenadi neverjetno iransko žensko gibanje, ki se formalno kaže in resimira v obliki črnege (ali ne) "chadorja".

Pomen in teža ženskih množic pri zmagi revolucionarnih vstaj se je tudi tokrat pokazala v vsej svoji velikosti, širini in pomenu. Kje po svetu, v kakšnih pomembnih in ključnih revolucionarnih trenutkih nekega naroda ali neke države nismo našli ženskih množic ob strani delavcev ali kmetov ali enostavno zapostavljenih in zatiranih? Potencial, ki ga na podlagi načel svobode, pravičnosti, enakopravnosti in enotnosti predstavlja žensko gibanje, je bilo — in še vedno je — odločilnega pomena pri izgrajevanju novega družbenega sistema in novih vrednot.

Takšna očitna prisotnost ženskega hotenja in volje je tudi razumljiva: za kapitalistično in torej nehumanu usmerjeno realnost, ki neizogibno sloni na globokih diskriminacijah, je značilno izkoriščanje človeka — predvsem delavskih slojev, ampak tudi zgodovinskih, etničnih, religioznih tradicij in načina življenja širših množic. Vendar se take diskriminacije, čeprav veljajo za vse (ženske in moške), še dalje poglobljajo in usidrajo v fiziološko-ideološki razizem ženska-moški, torej ženske-moške množice. Jasno je torej, da pri takšnih vstajah predstavljajo ženske potencial neizmerne teže, kajti v sebi nosijo pomnožene kali vseh zapostavljenih in zatiranih.

Kakšne važnosti je, kaj pomeni danes vprašanje "chador"? "Chador" je značilno islamsko žensko oblačilo, ki ga predpisuje Koran, enostaven kos ponavadi črnege blaga, preprosta tunika, iz katere lahko izhajajo le roke in lica, ki pa je vendar v zadnjih časih prevzel tudi le simbolično obliko črne rute, zavite okrog glave.

V procesu raznarodovanja in uničevanja tudi religioznih korenin iranskega ljudstva, torej takozvane "modernizacije" imperija, ki je začel ze Pahlavijev predhodnik (oče), je bilo na lepem ženskam prepovedano oblačiti se v chador — v nasprotnem primeru so bile zasledovane in v določenih slučajih celo mučene. Jasno je, da so se ženske vedno bolj zapirale v lastne domove, kajti "chador" ni bila le forma, temveč bistveno pojmovanje neke izredno zakoreninjene ljudske vernosti, kot je Islam. Tak ukaz je enostavno pomenil "razlaščevanje" celotne osebnosti in torej tudi nekega množičnega bitja. (Čeprav si moramo postaviti vprašanje: zakaj ni bil moški tako strogo

vezan na predpise Korana, ki so prisojali tudi moškimi posebna oblačila? Seveda bi se morali tu ustaviti pri vprašanju nepravilnosti in neenakosti islamske vere, kajti neje v Koranu lahko beremo: "Vase ženske so za vas polje: torej pojdite na vaše polje, kot vam bo bolj prijalo").

Značilno in zanimivo — in povsem razumljivo — je dejstvo, da so se v tej ljudski vstaji ženske spet preoblekle v svoj "chador": po ulicah, po mestih. Še več: celo po drugih krajih sveta, kjer Iranci živijo — ali zaradi študija ali zaradi izgnanstva — smo bili priča ženskimi manifestacijam s "chadorji", tudi na dan 8. marca: izraz volje, osvoboditi si spet neko svojo narodno in zgodovinsko identiteto, ki je za Iran v glavnem religioznega značaja — torej globoke tradicije, ki jim je bila desetletja zanikana. Ljudska vstaja se je torej v mnogih oblikah naravno izenačevala s socialno in religiozno osvoboditvijo.

Vendar smo v zadnjih tednih bili priča novemu pojavu; gre se za protislovja, ki sem jih na začetku omenjala: mnoge ženske, ki so se med vstajo ob strani moških bojevale s "chadorjem", ga zdaj hote začenjajo opuščati. Kaj naj to pomeni?

Poglejmo, kaj so nekatere izmed njih izjavile.

Ženska, ki se je poročila pri 11. letih, a ki ji je to čisto normalno, in ki živi v najrevnejših predelih Teherana, med greznicami: "Od revolucije si pričakujem kanalizacijo, greznično omrežje; delo za moza in otroke. Za otroke najprej študij potem delo; končno naj se lahko poročijo".

Ženska, ki ima 23 let, oblečena v "chador", poročena z duhovnikom: "V islamski religiji tiči bistvo mojega življe-

nja. V Koranu se uresničujem kot človek in sem spoštovana kot ženska. Potom "chadorja" sem spet pridobila moč do boja proti tistim, ki so hoteli izbrisati našo kulturo. Komur govori o osvoboditvi in emancipaciji, odgovorjam: to so modeli zahodnega sveta, ki so nam jih do sedaj trdno ukazovali. In ravno ti modeli so spremenili žensko pobodo v mercifikacijski predmet. Ženska golota, na primer. Koran pravi, da moram zakriti svoje telo... Danes chador pomeni odkritje naše zgodovine. Koran mi ne prepoveduje, da bi bila zaposlena, da se udeležim problemov družbenega življenja..."

30 - letna ženska, ki se je diplomirala v inozemstvu in ki sedaj živi s starši v bogatejšem mestnem predelu. Ni poročena: "Ne pripadam več muslimanski veri, odkar sem spoznala, da naša vera sili žensko v podrejen položaj napram moškemu; ravno potom vere se je uresničeval stari odnos prevlade moškega nad žensko... V Koranu ni govora o spolni enakosti, temveč o komplementarnosti: ženska kraljica v zasebnem, moški gospodar v družbenem življenju... Ženski fiziološki ciklus kot smrt telesa... Ženske se danes oblačijo v chador in kličejo Komeinija in islamsko republiko; pozabile so na lastno vsakdanje življenje. Toda jutri? ..."

Omenjene izjave izhajajo iz različnih stališč, torej iz različnih kulturnih in družbenih položajev. Vendar mislim, da v glavnem predstavljajo splošno usmerjenost vprašanj ne samo žensk, ampak celotnega iranskega ljudstva: religiozno ali laično? Oziroma: kakšna naj bo izbira med tem, kar je bilo zanikano včeraj in tem, kar bi morali zgraditi za jutri?

Nadaljevanje na 8 strani.

Ivana Placer

Mitja Ribičič

Manjšine, osvobojene strahu pred asimilacijo, so vse bolj dejavnik sožitja in napredka

Iz pogovora s pripadniki italijanske narodnosti na Obali

Najprej bi se rad zahvalil za vašo informacijo, ki je zgleden vpogled v stanje italijanske narodnosti pri nas, vpogled v najbolj pereče probleme, s katerimi se italijanska narodnost sooča danes, v letu 1979. Mislim, da smo si lahko enotni v oceni položaja in razmer narodnosti. Lahko bi rekeli, da smo zadovoljni s tem, da imamo jasno skupno programsko osnovo in načela, ki so izoblikovana v naši ustavi. Le-ta namreč ni samo dokument ali črka, ampak je tudi gibanje. Sprejeli smo namreč vrsto načel, ki pravzaprav še niso uresničena tako na področju socialističnega samoupravljanja, na področju planiranja, razvoja političnega sistema in v nekem smislu tudi na področju razvoja odnosov med narodi in narodnostmi. Naša ustava je zato tudi vizija in ne samo ustavno stanje, registracija doseženega, ker daje tudi perspektivo za naš nadaljnji razvoj. Zaradi tega mislim, da je zelo primerno skupno oceniti obstoječe stanje in ugotoviti, na kakšen način iz tega stanja naprej v nove kvalitetne odnose in, naposled, kako preprečiti nekatere pojave, ki so – po mojem mnenju – slabo spričevalo uresničevanja naših ustavnih načel. Zaustraviti in preprečiti moramo seveda tudi procese, ki lahko delujejo kot tako imenovana naravna asimilacija. Mislim, da je zelo točno, kar ste poudarili, da naravne asimilacije ni. Vedno so politični, gospodarski, socialni in drugi razlogi, da prihaja do motenj v normalnem razvoju narodnosti, manjšin na narodnostno mešanih območjih. O tem je zlasti tovariš Kardelj v znanem intervjuju »Profilu« zelo ostro odgovoril na tezo o naravni asimilaciji. Za tako tezo, čeprav se opravičuje z leporečjem o stapljanju narodnosti zaradi višje gospodarske in kulturne razvitosti večine, vedno stojita hegemonizem in nasilno omejevanje manjšinskih pravic, ki so danes del osebnih pravic človeka in naroda. Prav tako diskriminatorsko vlogo ima tudi teza o tako imenovanih socialističnih nacijah. Eno pglavitnih vprašanj je torej, kako italijanski narodnosti, ki je v sorazmerju z večinskim narodom številčno majhna, zagotoviti pogoje, da se bo razvijala kot subjekt in da, kot je smoter socialističnega samoupravljanja, ne bo več manjšina, marveč enakopraven dejavnik v občini, krajevni samoupravi in v temeljni organizaciji združenega dela. Kaj storiti, da bi prekinili osip v manjšinske šole na tem območju in kako doseči, da bi se dvignilo število učencev ter zažive-

lo na celotnem območju ne formalno, ampak resnično dvojezično življenje kot izraz celovitih odnosov, ki jih gradijo Slovenci in Italijani skupno?

Gre za to, da ustvarimo take odnose, v katerih se počuti italijanska narodnost kot subjekt, suveren soustvarjalec družbenega razvoja in sožitja. Ustvariti moramo pogoje, da ne bodo potrebne nobene intervencije, ampak bo manjšina skupno z večinskim narodom v teh krajih oblikovala skupno življenje, skupaj oblikovala politiko, gospodarsko, kulturno, razvojno politiko na narodnostno prepletenem območju. To je novo ustavno stanje, ki ga moramo doseči na vsem dvojezično mešanem obalnem območju.

Mislim, da je eno glavnih skupnih vprašanj skrb za otroka, in to od rojstva naprej do šole ter šola sama. Osebnostno trdno prepričan, da moramo v perspektivi preiti na bilingvistično šolo. Leta 1959 je o tem govoril tov. Kardelj na razširjeni seji politbiroja centralnega komiteja, in vse, kar je tedaj rekel, je danes prav tako aktualno, kot je bilo takrat pred 20 leti. Mi smo tako bilingvistično šolo ustvarili v Pomurju, na madžarsko-slovenskem dvojezičnem območju. To je pravzaprav prvenec dvojezične šole v naši državi in razen v nekaterih drugih redkih primerih najbrž sploh na svetu. Mi moramo postopoma omogočiti, da bodo pripadniki večinskega naroda na narodnostno mešanem območju obvladali jezik manjšine tako kot svoj jezik. Tu ni prav nobene nevarnosti za kakršnokoli asimilacijo Slovencev na tem območju, tu ni nobene nevarnosti, da bi se potujčevali kot med fašizmom, ko sta bili na delu najbolj nasilna romanizacija in germanizacija slovenskega naroda. V odnosu do vseh velikih sosedov Italijanov, Nemcev, Avstrijcev in Madžarov smo bili nekoč majhnen otok, in vendar je ta otok držal. Danes imamo svojo, lastno državnost, ki tudi v svetu predstavlja nove vsebine. Zaradi vsega tega se nam ni treba bati postopne usmeritve na bilingvistično šolo, če hočemo, da bomo v perspektivi dosledno razvili vse odnose, ki nastajajo na tem območju. Ni pa treba, da to šolo predpišemo in je tudi ne bomo predpisali ali pa z dekretom uveljavili. Napraviti moramo program za razvoj v tej smeri in si prizadevati, da dobimo za to tudi zaveznika pri hrvaškem narodu pa pri manjšini v Istri in Reki, program o tem, kako ustvariti ozračje in razmere, da bi tudi na tukajšnjem naro-

dnostno mešanem območju lahko uresničili zares enakopravno sožitje na podlagi dvojezičnega komuniciranja. Nekaj v tej smeri lahko napravimo že v prihodnjih šolskih letih. Predvsem bi lahko prešli na ustanavljanje nekakšnih dvojezičnih vrtcev ali pa na nekatere druge ukrepe in oblike učenja italijanskega in slovenskega jezika v vrtcih, ker predobro vemo, da se otrok najlaže nauči tujega jezika. Mislim, da bi morali omogočiti, da se torej že v predšolski dobi slovenski otrok nauči izražati v jeziku narodnosti in da mu postane ta jezik domač, ko pride v osnovno šolo. Samo po tej poti, po poti medsebojnega spoznavanja in razumevanja lahko gradimo že v rani mladosti trajne osnove za skupno življenje.

To je eden izmed prispevkov, ki bi ga morali skupno predvideti in ugotoviti, kakšne oblike sprejeti, da bi z njimi zaživele tudi nove vsebine. Drugo vprašanje pa je, kako v osnovni šoli zagotoviti zadostno število ur italijanskega jezika in s tem omogočiti, da otrok po osemletki italijanščino obvlada in v življenju kot občan prevzame vse odgovornosti za svojo dvojezično funkcijo. Mislim, da je to minimum, kar lahko zagotovimo danes, in da to ni nerealno. Prepričan sem, da to zelo lahko uresničimo in da je to tudi v interesu mladih generacij, njihove kulture, znanja in usposobljenosti, kar vse jim zagotavlja večje možnosti za zaposlovanje. V interesu pa so tudi perspektive teh krajev, kajti čas dela v tej smeri. Čas, v katerem živimo, dela za to: ustvarjamo vrsto novih možnosti, npr. mešanih podjetij in drugih oblik meddržavnega sodelovanja. Odprta meja se bo vedno bolj odpirala, če se bo sosednja Italija razvijala po demokratični poti. Industrijska cona bo zahtevala množico ljudi, ki bodo morali suvereno obvladati slovenščino in italijanščino, ker sta to edina uradna jezika v bodoči industrijski coni. Celotna naša meja postaja nekakšna industrijska cona, odprta cona za sodelovanje. Gostinstvo se bo še bolj razvijalo, turizem bo napredoval, skratka ves razvoj tega območja bo zahteval v določenem smislu bilingvizem na tako odprti meji in italijanska narodnost na obali mora prevzeti na sebe odgovornost, da takorekoč izpodbuja in omogoča uporabo italijanskega jezika ob naši meji in v našem sodelovanju z Italijo.

(Iz "Naših razgledov")

NADALJEVANJE SLEDI

Na lipovo vejo je splezal lev

Evropske volitve so brez dvoma velikega pomena. Vsaka stranka ima pravico, da po svoje izbere lastno pot in se skuša na ta način uveljaviti. Zato tudi nimamo pravice kritizirati opredelitev te ali one politične sile. Imamo pa pravico vedeti, kakšna je osnova teh opredelitev in kakšni so cilji, ki jih posamezna politična sila zasleduje.

Zato moramo iskreno povedati, da se nam zdi zelo čudno zadržanje stranke Slovenske skupnosti. Zakaj?

Predvsem zato, ker se SSK, ki je sicer zelo bogata na tiskovnih in drugih sporočilih, v dnevnem in periodičnem tisku, tokrat če le more izogiba pojasnjevanju svojih izbir. Kot če bi se jih sramovala.

Nekatere informacije o njenih izbirah smo morali brati v milanskih in turinskih dnevnikih, ne pa v slovenskem tisku.

Poglejmo, katere. Znano je, da se voditelji SSK radi družijo z manjšimi političnimi skupinami tako imenovanega "alpskega loka", v katerem živi večje število narodnih in jezikovnih manjšin. V tem okviru se je SSK zavzemala za skupni nastop na volitvah v družbi in v povezavi z ostalimi manjšinskimi strankami, nekako pod geslom vzajemnosti jezikovnih manjšin.

To solidarnost pa je, resnici na ljubo,

prva kršila južnotirolska Volkspartei, ki je izkoristila možnosti evropskega volilnega zakona in sklenila dogovor o "povezavi list" s KD. Tako si je zagotovila izvolitev predstavnika nemške manjšine v evropski parlament.

Tedaj pa se je "alpski lok manjšin" spremenil v nekaj širšega, ki ne sloni več na manjšinskih, pač pa na avtonomističnih, separatističnih in lokalpatriotskih težnjah nekaterih področij. Poleg "Union Valdostaine", ki je edina zastopana v parlamentu, se v tem loku pojavljajo sardinski avtonomisti, sicilski in tržaški independentisti, avtonomistična gibanja iz Ossole in Ligurije, furlansko gibanje in, glej glej, celo "Lista za Trst". Res je sicer, da LpT ni še uradno pristopila v ta "lok", vendar se njen predstavnik več ali manj redno udeležuje teh srečanj. Zadnje čase se srečanj udeležuje tudi predstavnik tridentinskih "melonov" (PPTT).

V periodičnem tisku smo brali, da se ta lok namerava predstaviti na volitve evropskega parlamenta z lastno listo in simbolom plezajočega leva. V tej listi naj bi bili (najbrž zgolj simbolično) tudi kandidati Slovenske skupnosti. Toda eden izmed najverjetnejših kandidatov za evropski parlament, Salvadori, izjavlja v isti sapi, da je ponudil kandidaturo tudi

odv. Cecovinju in omenil celo možnosti njegove izvolitve. List, ki je to informacijo objavil, poudarja tudi, da razpolaga Cecovini (ali kdo drug iz liste melonov) z večjim številom preferenc v Trstu, lahko računa na solidarnost tridentinskih melonov in na razširjeni vpliv framazonskih lož vzdolž italijanskega polotoka. Vsekakor pa naj bi si tržaški župan pridržal pravico odgovoriti na ponudbo.

Tu se upravičeno vprašamo, kaj pravi na to Slovenska skupnost? Bo šla na volitve skupaj z "Listo za Trst", se pravi silo, ki se je z vso silo zagnala proti našim pravicam in razpihuje znano šovinistično kampanjo?

In če tega ne bo storila, kaj ji še preostaja? Ali ni prava blamaža to iskanje nemogočih zaveznikov? Prvič so se izneverili tirolski Nemci, sedaj še lista plezajočega leva?

In čemu to iskanje? Ali pri SSK sploh niso pomislili o možnosti sporazumevanja z naprednimi strankami, ki hočeš nočeš predstavljajo večino Slovencev v Italiji? Kaj je tu močnejše: antikomunizem bavorskega kova ali prizadevanje za enotnost Slovencev? Za odgovor bomo najbrž izvedeli kmalu. Iz "Corriere della sera", seveda.

Črt

NADALJEVANJA

PONOS KOMUNISTOV

Komunisti se zavedamo velike teže tega vprašanja. Ponosni smo nad tem, da smo v vsej svoji zgodovini dajali velik miselni in delovni prispevek boju za slovenske pravice. Od drugih političnih strank pa še vedno pričakujemo opredelitev, od drugih pa nekaj več odločnosti in zavzetosti v obrambi lastnih načel.

Mi, komunisti, menimo, da ta boj ni le vprašanje tržaških, goriških in beneških Slovencev, pač pa vseh demokratičnih Italijanov na tem področju, celotne partije v Italiji. Zato so naši kongresi v Trstu, Gorici in Vidmu soglasno odobrili predlog dopolnila tezam za 15. vsedržavni kongres KPI. To so namreč naš osnovni politični dokument in program. Predlog za dopolnilo je nastal iz spoznanja, da so "Teze za 15. kongres KPI" že vsebovale odstavek, v katerem je poudarjeno načelo, da se KPI bori za globalno zaščito vseh narodnih manjšin v Italiji. Glede na to, da je slovenska manjšina edina, ki ne uživa specifične zakonske zaščite svojih pravic, kar ne velja za nemško v Bocnu in francosko v Aosti, se nam je zdelo potrebno, da na to razliko opozorimo in strnjeno poudarimo cilje slovenske manjšine.

Na kongresu tržaške federacije odobreno dopolnilo se glasi: "Ko se ponovno obvezuje za zaščito, razvoj in polno spoštovanje pravic narodnih manjšin, ki jih

določa ustava, KPI ponavlja, da je potrebno zagotoviti Slovincem, ki živijo v Furlaniji — Julijski krajini, globalno zaščito pravic in vsetranski kulturni, gospodarski in družbeni razvoj. To naj pride čimprej do izraza z zakonom, ki naj uresniči doslej zanemarjeno ustavno obveznost.

Nič več zaprta doma

Ženske, ki so opustile "chador", so si verjetno postavljale to vprašanje: vstaja in osvoboditev pomeni začeti znova, pomeni graditi na novo in to od ekonomskih do družbenih do moralnih oblik življenja. Stvar vsekakor in lahka. Je to mogoče, če se kdo zasidra v sami prisvojitvi zanikane religioznosti? Je mogoče, potom islamske vere, vzporedno prenoviti strukture in način življenja v demokratičnem, torej svobodnem in enakopravnem smislu?

"Chador" pa si verjetno pravi: edinole potom naše stoletne religije si bomo končno pridobili to, kar nam ni bilo dano. In ravno z močjo našega gibanja in naše revolucije — v glavnem religioznega značaja — smo dosegli izgon tujih, nam nenaklonjenih sil. Torej bo religija tista, ki nas bo po tej poti vodila naprej.

V demokratičnem duhu moramo priznati, da sta obe poziciji pravilni. Enostavno zato, ker izražata resnične in občutečne misli. Ampak z ravnotako demokratičnim duhom imamo dolžnost, postaviti si vprašanje: spremeniti način življenja, ampak kako? S kakšnimi perspektivami? In še: kako se bomo rešili kulturnega modela, ki nam ga je vsilil

KPI se bo še dalje borila za krepitev omikanskega sožitja ter prijateljstva med slovenskim in italijanskim prebivalstvom dežele Furlanije — Julijske krajine, kar je temelj demokratičnega napredka in miru na Jadranu. V ta namen je potrebno razvijati dejavnost vseh demokratičnih in antifašističnih sil".

kapitalistični ali imperialistični sistem? Tudi Iran ga je močno občutil in v raznih oblikah delno vsrkal: torej kako iz njega? Tako, da se obrnemo in ogrnemo v stare, "čiste", skoro mitizirane oblike življenja, ali tako, da preko tradicije in neizogibnega imperialističnega vpliva si prisvojimo zgodovinsko zavest, da se svet spreminja, da je treba naprej, da tičita danes enokopravnost in demokracija na drugačnem nivoju?

Pa naj si bo s "chadorjem" ali brez njega.

Z moškimi in ženskami. Za pravice vseh zatiharnih in izkoriščenih.

Ali se bo ženska, ki danes manifestira oblečena v "chador", spet vrnila med zidove lastnega doma? Tu je vprašanje.

Kot sem že na začetku omenila, dosti je bilo revolucij, katerim so ženske dale svoj odločilni doprinos. Potem pa so se postopoma vračale v svoje domove. Zakaj? Za kakšnim vogalom so zapustile svoj boj za lastno in torej splošno svobodo?

Z vsemi svojimi pravilnimi in neizpodbitnimi zahtevami postavlja danes gibanje "chador" tudi to vprašanje. Spet.